

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ע"ר 19728-09-22 ולריביץ קולומויסקי ואח' נ' Joint Stock Company
Commercial Bank PrivatBank ואח'

לפני כבוד השופט אריאל צימרמן

מערערים
1. איגור ולריביץ קולומויסקי
ע"י ב"כ עו"ד ד"ר גיל אוריון
2. גנדי בוריסץ' בוגלובוב
ע"י ב"כ עו"ד ד"ר ישראל לשם

נגד

משיבים
1. Joint Stock Company Commercial Bank PrivatBank.
2. בנק דיסקונט לישראל בע"מ
3. Viacheslav Kartashov
4. Alexander Ratner

פסק דין

ערעור על החלטת רשמת בית המשפט (כב' הרשמת, השופטת ר' ערקובי) מיום 5.9.2022, שעניינה בקיום דיון בבקשות כפירה בסמכות, בדרך הוועדות חזותית. דין הערעור להדחות, בלא צורך בתשובה.

1. ברקע הדברים, בתמצית ממש: המשיב 1 (להלן: **הבנק**), שהוא לפי המתואר בתביעתו הבנק המסחרי הגדול באוקראינה, הגיש תביעה נגד המערערים ונגד המשיבים האחרים, שעניינה בטענות למעילת כספים אדירת היקף שהתרחשה לכאורה בבנק לפני למעלה מעשור. המערערים, שהיו בעלי השליטה בבנק, העבירו לפי הנטען בדרכים פליליות סכומי עתק מהבנק לחשבונות ולחברות שונות ברחבי העולם. הבנק הגיש תביעות במדינות שונות שאליהן הגיעו הכספים, ובהן זו שהוגשה בבית המשפט בישראל, תביעה שהועמדה על כ-2.1 מיליארד ₪. התביעה נדונה לפני כב' סגה"נ השופט כבוב, והועברה לאחרונה לטיפול.

2. בסמוך להגשת התביעה, הבנק עתר וקיבל היתר המצאה מחוץ לתחום השיפוט, גם בעניינם של המערערים, המתגוררים באוקראינה. ביום 27.1.2022 הגישו המערערים בקשות לכפירה בסמכות ולביטול היתר המצאה. בירור הבקשה נעשה – כהוראת כב' השופט כבוב – לפני כב' הרשמת, שקבעה דיון לפנייה ליום 20.9.2022.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ע"ר 19728-09-22 ולריביץ קולומויסקי ואח' נ' Joint Stock Company
Commercial Bank PrivatBank ואח'

3. ביום 28.7.2022, לאחר שנסתיים איסוף התשובות והתגובות, הגיש הבנק בקשה שבגדרה הביע סברתו כי לצורך הדיון אין חיוניות כלל בעריכת חקירות של המצהירים מטעם הצדדים, ולחלופין יש לקבוע זמני חקירה קצרים, וכן להורות כי חקירת אלו מן העדים שבאוקראינה תתבצע באמצעות הוועדות חזותית, תוך התייחסות קצרה למצב הלחימה באוקראינה. בכך כיוון הבנק, עולה, להעדת המצהירה מטעמו גבי אולגה זובצ'ניקו, שתצהירה החליף תצהיר של אחר שאינו חפץ להעיד עוד ואשר הבנק אינו מבקש להעידו, ושל המומחה לדין האוקראיני מר אולג בקטוב.

4. המערערים פרשו ביום 11.8.2022 התנגדותם הנמרצת לבקשה האמורה, על כל רכיביה. כבי' הרשמת קבעה בהחלטתה מאותו יום כי חקירות תתקיימנה, אף שבכל הנוגע לעריכתן בהוועדות חזותית על הבנק להבהיר מפורשות ולפרט ככל שקיימת מניעה מעשית להתייצבות העדים בישראל. הבנק פירט, בהודעתו מיום 25.8.2022: המלחמה באוקראינה. אף אם קיימת אפשרות תיאורטית שהמצהירה והמומחה יגיעו לישראל, הרי שמדובר במסע תלאות, שעה שאוקראינה נתונה תחת סגר אווירי, העדים יידרשו על כן לנסוע משך שעות רבות כדי לחצות לפולין ומשם לטוס לישראל, מסע הכרוך בסיכונים של ממש שבנסיבות הפעולות המלחמתיות הנמשכות אין ודאות כי יצלח. קשיים אלה, הוסיף הבנק, היו מנת חלקם של המערערים עצמם אשר תלו בקשות קודמות לארכות לצורך הגשת בקשות הכפירה, באותו מצב מלחמתי ממש. אשר למומחה בקטוב, הוסיף הבנק, הרי שנוכח האיסור הקיים לעת הזו על גברים אזרחי אוקראינה מתחת לגיל 60 (וכך הוא המומחה), הרי שהלה מנוע לצאת מן המדינה. עוד פירט הבנק על שום לסברתו על בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו בתקנה 72(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: **התקנות**), ולאפשר את הדיון בדרך של הוועדות חזותית.

5. לאחר הודעה זו של הבנק, כך גם הודעות והודעות תגובה שונות שלא את כולן נסקור, באו מספר החלטות: ביום 1.9.2022 (שבאחת מהן ציינה כבי' הרשמת כי הנושא טרם קיבל "מענה ראוי" אך תוך שניתן להבין כי כיוונה דווקא למענה המערערים, לא של הבנק המשיב כטענת המערערים כאן), וזו האחרונה מושא הערעור כאן, מיום 5.9.2022, שבה נקבע כך:

"לאור העובדה שבאוקראינה יש מלחמה, ומצב העניינים באשר ליכולתם הפיזית של העדים/מומחים להתייצב לא ברורה, נראה על פניו שאין ברירה אלא בשמיעת המצהירים בהוועדות חזותית. עם זאת, לא ברור לביהמ"ש עד תום שיש מניעה מעשית של מי מהמצהירים או המומחים מלהתייצב בישראל ועוד אדגיש כי לא ברור שיש צורך בשמיעת כל העדים, או בכלל, שכן מרבית העובדות לא שנויות במחלוקת בכל הנוגע לבקשה עצמה. אני מאשרת היוועדות חזותית, אם יהא צורך בכך] הרי תאושר היוועדות חזותית לכלל העדים/מומחים, ככל ואורה שיש צורך לשמוע את החקירה בעניינם. אתייחס לשאלה איזה עד יישמע בתחילת הדיון לאחר שאשמע את הצדדים ואת טענותיהם".

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ע"ר 19728-09-22 ולריביץ קולומויסקי ואח' נ' Joint Stock Company
Commercial Bank PrivatBank ואח'

6. על החלטה זו של כב' הרשמת בא ערעורם המשותף של המערערים מיום 9.9.2022, מכוח הוראת סעיף 96(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. תמציתה: לשיטת המערערים, מקריאת ההחלטה עצמה כך גם ההחלטה מיום 1.9.2022, עולה כי כב' הרשמת לא השתכנעה כי יש צורך מעשי בקיום החקירות בדרך של הוועדות חזותית. ממילא, כך המערערים, ההחלטה אינה מתיישבת עם השיקולים שבתקנות ובפסיקה בכל הנוגע לחריגה מ"דרך המלך" של ניהול הדיון באולם בית המשפט ולא בדרך של הוועדות חזותית, שיש בה כדי לפגוע בזכויותיהם הדיוניות. המערערים תומכים טענותיהם גם בתצהיר, שהוגש לעיון כב' הרשמת, של אחד מר שבצוב אשר הביע סברתו כי בעוד שחלקים מאוקראינה אכן נתונים "בקושי מתמשך", חלקים נרחבים אחרים ובהם הבירה קייב והמחוזות שדרכם עוברת הדרך לפולין הם כאלה שהחיים מתנהלים בהם כסדרם, ותושבים רבים אכן יוצאים לפולין ושבים ממנה בימים אלה, ברכב, באוטובוס וברכבת. בכל מקרה, כך המערערים, ספק אם ניתן יהיה לקיים חקירה אפקטיבית, ואף להיערך לחקירה שכזו, ככל שתתקיים בהוועדות חזותית. כן טוענים המערערים, בין יתר טענותיהם, לחוסר תום לב של הבנק, ובשיהוי מאיין. אגב הערעור, בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה.

7. הערעור הובא היום לעיוני. לאחר העיון, החלטתי לדחות את הערעור בלא צורך בתשובה, כסמכותי בתקנה 138(א)(1) לתקנות. אנמק בקצרה, אף בסד הזמנים שעליו עמדו המערערים נוכח מועד הדיון המתקרב בבקשות הכפירה.

8. תקנה 72(א) לתקנות, המהווה יישום בחוק של ההלכות הנוהגות של בית המשפט העליון ובפרט בעניין דורי (רע"א 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' גולדשטיין, פ"ד סב(3) 175 (2007)), קובעת את המקרים שבהם יאות בית המשפט לקיים דיון שלא בדרך המלך, של העדת העדים באולם בית המשפט, כך:

"בית המשפט רשאי להתיר שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית בתוך שטחה של מדינת ישראל או מחוצה לה לפי הוראות שייתן, אם השתכנע כי התקיימו התנאים האלה:

- (1) הגעתו של העד לבית המשפט שבו נדונה התובענה שבעניינה הוא נדרש להעיד תקשה עליו מאוד, והוא נתן את הסכמתו למתן עדות בדרך זו;
- (2) עדותו של העד חיונית לשאלות השנויות במחלוקת;
- (3) אין מניעה מבחינת מדינת החוץ לשמיעת עדות בדרך זו בתחומה.

9. בעניין דורי, ביאר בית המשפט העליון על שום מה ניתן, גם אם שלא כבדרך שגרה, לחרוג מעקרון שמיעת העדות באולם: "האמצעים הטכנולוגיים לגביית עדות מחוץ לכותלי בית המשפט

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ע"ר 19728-09-22 ולריביץ קולומויסקי ואח' נ' Joint Stock Company
Commercial Bank PrivatBank ואח'

העומדים לרשותנו כיום מאפשרים לבית המשפט להתרשם מן העד באופן ישיר, ואף לפקח על חקירתו ולכוונה בזמן אמת. בית המשפט יכול לקבל תמונה ברורה, תרתי משמע, באשר למהימנותו של העד ועל כן קטן החשש מפני העדרה של התרשמות ישירה מן המעיד ומן העדות, הובהר.

10. מובן, כי גם כיום, ואף אגב השיפור הנמשך באמצעים הטכנולוגיים, הוועדות חזותית עדיין לא הפכה לדרך המלך לשמיעת עדויות, ונקודת המוצא עודנה עדיפותה של העדות בין כותלי בית המשפט, נוכח החשיבות שבהתרשמות הבלתי אמצעית מן העדות לנגד עיני המותב (וראו: רע"א 4718/13 מדינת ישראל נ' בולפון (29.6.2014)). על המותב הדין לבחון אפוא בזהירות הנדרשת בכל מקרה לגופו ובהתאם לאמות המידה שבתקנות ובפסיקה, האם קיימת הצדקה לשמיעת העדים בדרך של הוועדות חזותית. בין היתר, בידו לבחון את טיב העדויות הצפויות בזיקה להליך (לרבות בקשת הביניים הקונקרטיים) שלפניו, מידת הסיבוך של ההליך, מידת הקושי הצפוי להיווצר בעריכת החקירות בדרך של הוועדות חזותית, והאפשרות להתגבר על קשיים אלה בדרכים שונות (ועיינו: תקנה 72(ב) לתקנות).

11. בענייננו, ניכר כי כב' הרשמת עמדה על העמדות הנוגדות של בעלי הדין, בחנה בהחלטותיה שהאחרונה שבהן היא מושא הערעור את סברת הבנק כי נכון לחרוג מכלל השמיעה בין כותלי בית המשפט, והגיעה לכלל מסקנה כי הוועדות חזותית תסכון. אכן, כפי שביארה כב' הרשמת בהחלטותיה קיימים ספקות מסוימים ואי-וודאות באשר למצב. אולם אי-וודאות זו אינה חייבת כלל ועיקר להוביל כהצעת המערערים דווקא לדחיית הבקשה לקיום הדיון בדרך של הוועדות חזותית: כב' הרשמת ביארה מפורשות בהחלטה כי בנסיבות המקרה, של מצב המלחמה באוקראינה והספקות באשר לאפשרות הפיזית להתייצבות לדיון, אין ברירה אלא לשמוע את העדויות האמורות בדרך של הוועדות חזותית.

12. שעה שהמותב הדין בבקשה ראה להתיר את קיום החקירה בנסיבות המקרה בדרך של הוועדות חזותית, הרי שנטיותה של ערכאת הערעור תהיה שלא להתערב בהחלטה מסוג זה, המצויה בליבת שיקול דעתו של המותב המברר (ראו: רע"א 2585/22 שירותי בריאות כללית נ' פלונית (24.5.2022)). כך ככלל, כך גם כאן. אוסיף כי קיומה של האפשרות העיונית שהעדים יצליחו לצאת מאוקראינה ללא פגע גם בימים אלה, אין משמעה שעל בית המשפט בישראל להקשות ולחייבם לעשות כן ביחס לכל בקשה שיש לבררה. מצב הלחימה – גם אם הדינמי – בעינו (ודינמיות המצב יכולה להצדיק את הגשת הבקשה שלא לפני כחצי שנה, אלא כחודשיים טרם מועד הדיון). סיכונים ברורים לנעים בדרכים באוקראינה קיימים, כך הסביר הבנק. אף המערערים עצמם ידעו בבקשות קודמות להיתלות במצב הלחימה כעילה לניהול ההליך שלא כסדרו הרגיל. קשה גם להתרשם מתיאורם הנינוח משהו של שגרת היומיום באוקראינה והאפשרות לנוע בה בתחבורה יבשתית

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ע"ר 19728-09-22 ולריביץ קולומויסקי ואח' נ' Joint Stock Company
Commercial Bank PrivatBank ואח'

דוגמת רכבת ללא קושי מחוץ לאיזורי הלחימה המיידיים; ויוזכר כי תחנות רכבת באוקראינה הופגזו אגב הלחימה, לרבות לפני כשבועיים ימים בלבד, במועד שבו הגיש הבנק את הבהרות והסברים באשר לקשיים הקשורים בתנועה באוקראינה לעת הזו. אין מקום אפוא להתערב בנסיבות בהחלטת כב' הרשמת, ולקבוע ביחס לבקשת הביניים המסוימת שלפניה כי בית המשפט בישראל יורה לעדים לנוע מרחק ניכר בדרך יבשתית למדינה אחרת, שעה שבמדינתם חל סגר אווירי המונע אפשרות הגעה סבירה לישראל, הכל על מנת לראותם בין כותלי בית המשפט. לא נמצא גם בטענות המערערים מענה מספק לטענת הבנק בעניינו של המומחה בקטוב, שלפיו בנסיבות הוא כלל מנוע מלצאת מארצו. למען הסר ספק, אף בטענות האחדות הנוספות שהעלו המערערים לא מצאתי ממש.

13. נוכח כל האמור, הערעור נדחה. באין צורך בתשובה, אין צו להוצאות. משנדחה הערעור, הרי שמתירת בקשת עיכוב הביצוע.

14. המזכירות תודיע לצדדים ולכב' הרשמת.

ניתן היום, ט"ו אלול תשפ"ב, 11 ספטמבר 2022, בהעדר הצדדים.

אריאל צימרמן, שופט

